

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი

სამართლის ჟურნალი

№2, 2021

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

ვალდებულების შეწყვეტა დაპონირებით

ვალდებულებითი სამართლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ინსტიტუტს წარმოადგენს ვალდებულების შეწყვეტა. შეწყვეტის შემდეგ ვალდებულება აღარ არსებობს. მის მონაწილეებს ერთმანეთთან აღარ აკავშირებთ უფლებები და მოვალეობები.¹ ვალდებულების შეწყვეტაში იგულისხმება, რომ ვალდებულებითი ურთიერთობა ვინრო ან/და ფართო გაგებით დასრულებულია და აღარ არსებობს.²

ნაშრომში დოქტრინისა და სასამართლო პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე განხილულია დეპონირების, როგორც ვალდებულების შეწყვეტის ერთ-ერთ სამართლებრივ საფუძველთან დაკავშირებული, თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობის მქონე ისეთი საკითხები, როგორცაა დეპონირების საფუძველი, დეპონირების წესი, დეპონირებასთან დაკავშირებული ხარჯები და მათი ანაზღაურება, შესრულების საგნის შენახვის ვადა.

საკვანძო სიტყვები: დეპონირება, ვალდებულების შეწყვეტა, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 434-ე-441-ე მუხლები.

1. შესავალი

ვალდებულებითსამართლებრივი ურთიერთობის მიზანი არის ვალდებულებით გათვალისწინებული შესრულების მიღება მხარეების მიერ, ე.ი. შესრულებით მიიღწევა ის მიზანი, რასაც ვალდებულების მონაწილეები ისახავდნენ. ამის შემდეგ უკვე აღარ არსებობს ამ ურთიერთობის გაგრძელებისათვის სამართლებრივი საფუძველი.³ ვალდებულების შეწყვეტას იწვევს განსაზღვრული გარემოებები, რომლებსაც ვალდებულების შეწყვეტის საფუძველებს უწოდებენ.⁴ ქართული სამოქალაქო კოდექსი შესრულებაზე ორიენტირებული აქტია. მისი როგორც ზოგადი, ისე კერძო ნაწილი შესრულების მექანიზმებზეა აგებული. მთავარია შესრულება და არა პასუხისმგებლობა.⁵ ვალდებულების შესრულებისას ნებისმიერი მხარის პატივსადაც ინტერესების გათვალისწინება ხდება, მიუხედავად უფლებრივი მდგომარეობისა.⁶

ვალდებულების შეწყვეტის ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს დეპონირება. მოვალე, როგორც წესი, დაინტერესებულია ვალდებულების ჯეროვანი შესრულებით, თუმცა პრაქტი-

* სამართლის დოქტორი, გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის სრული (აფილირებული) პროფესორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სრული პროფესორი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის მოსამართლე, სადისციპლინო პალატის თავმჯდომარე.

¹ სვანაძე გ. წიგნში: *ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., სვანაძე გ., რობაქიძე ი., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმეკრულებო სამართალი*, თბ., 2014, 310.

² სვანაძე გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ონლაინ კომენტარი, მუხლი 427, ველი 5, <www.gccc.ge> [15.10.2021].

³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 04 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1288-2019. გერმანულ სამართალში აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით იხილეთ: BGH NJW 1991, 1295; BGH NJW 1992, 2669; BGH NJW – RR 2008, 109; *Grüneberg Ch. in Palandt O.*, BGB Komm, 74. Aufl., München 2015, §362, Rn.1. *Fetzer Rh.* in: MüKo, BGB, 8. Aufl., München, Band 3, Schuldrecht-Allgemeiner Teil II, 2019, § 362, Rn. 3. *კროპპოლერი ი.*, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის სასწავლო კომენტარი, §362, თბ., 2014, 262, GIZ/IRZ.

⁴ ახვლედიანი ზ., ვალდებულებითი სამართალი, თბ., 1999, 80.

⁵ ზოიძე ბ., ევროპული კერძო სამართლის რეცეპცია საქართველოში, თბ., 2005, 285.

⁶ *Alessi D.*, The Distinction between Obligations de Resultat and Obligations de Moyens and the Enforceability of Promises, ERPL, Kluwer Law International, 5/2005, 657-692.

კაში ზოგჯერ შეიძლება ადგილი ჰქონდეს ისეთ შემთხვევას, როდესაც კრედიტორი აყოვნებს შესრულების მიღებას ან მოვალისათვის უცნობია კრედიტორის ადგილსამყოფელი. ასეთ შემთხვევაში, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდგომში – სსკ) 434-ე მუხლის თანახმად, მოვალე უფლებამოსილია შესრულების საგანი შეინახოს სასამართლოსა ან ნოტარიატში, ხოლო ფული ან ფასიანი ქალაქი შეიტანოს ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე. დეპონირებით მოვალე თავისუფლდება კრედიტორის წინაშე ვალდებულებისაგან.

დეპონირება არ წარმოადგენს შესრულებას სსკ-ის 427-ე მუხლის⁷ გაგებით.⁸ დეპონირება შესრულების სუროგატია.⁹ თუკი შესრულება მოვალის ვალდებულებას წარმოადგენს, დეპონირება მისი უფლებაა და არა ვალდებულება. მოთხოვნის უფლება ვალდებული პირის მიმართ შეიძლება გამოყენებული იქნეს მხოლოდ კანონით დადგენილი წესით სასამართლოს მიერ.¹⁰

„სამოქალაქო კოდექსის 434-ე მუხლის დანაწესი მოვალეს აღჭურავს უფლებით, დეპონირებით აირიდოს თავიდან ვალდებულების შეუსრულებლობის ნეგატიური შედეგები, თუკი სახეზეა ნორმით გათვალისწინებული შემდეგი წინაპირობები: ა) მოვალის მიერ კრედიტორის წინაშე ვალდებულების შესრულების ნება; ბ) კრედიტორის მიერ შესრულების მიღების დაყოვნება; გ) მოვალის მიერ ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე თანხის დადება“.¹¹

კრედიტორის მიერ შესრულების მიღების დაყოვნებისას მოვალის უფლებების დაცვას ემსახურება სსკ-ის 390-393-ე მუხლების დანაწესები, თუმცა ისინი არ ითვალისწინებენ მოვალის ვალდებულების შესრულებისაგან გათავისუფლების შემთხვევებს. ამიტომაც მოვალის მიერ შესრულების საგნის დეპონირება სსკ-ის 434-ე მუხლის საფუძველზე, მიზნად ისახავს მოვალის მიერ ვალდებულების შესრულებას. „განსახილველ შემთხვევაში დასტურდება, რომ მოსარჩელე ძირითადად ხელშეკრულების შესრულების და არა მეორადი მოთხოვნის წარმომშობ ფაქტებზე მიუთითებდა. ხელშეკრულებიდან კრედიტორის გასვლა მოსარჩელეს სადავო არ გაუხდია და არც იმგვარ ფაქტებზე მიუთითებია, რასაც სამოქალაქო კოდექსი შესრულების გზით ვალდებულების შეწყვეტად განიხილავს, მაგალითად, სსკ-ის 434-ე მუხლით განსაზღვრული დეპონირება“.¹²

2. დეპონირების საფუძველი

დეპონირების ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს კრედიტორის მიერ შესრულების მიღების დაყოვნება. კრედიტორისა და მოვალის მიერ ვადის გადაცილება ურთიერთსაპირისპირო ცნებებია, რომლებიც ერთმანეთს გამორიცხავს. ორმხრივ ხელშეკრულებაში ერთი და იგივე პირი მოვალეცაა და კრედიტორიც. თუ ეს პირი დროულად არ ასრულებს ვალდებულებას, იგი არის მოვალე, ხოლო თუ იგი დროულად არ იღებს შესრულებას – მაშინ კრედიტორი, რომელიც შესრულების მიღების ვადას აცილებს. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს სა-

⁷ ჭანტურია ლ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 434, თბ., 2001, 532.

⁸ სვანაძე გ. წიგნში: ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., სვანაძე გ., რობაქიძე ი., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, თბ., 2014, 340.

⁹ Medicus D., Lorenz St., Schuldrecht I, Allgemeiner Teil, 21. Aufl., München, 2015, 130; Grüneberg Ch. in: Palandt O., BGB Komm, 74. Aufl., München 2015, §372, Rn.1; კროპკოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, დარჯანია თ., ჭეჭელაშვილი ზ. (მთარგმნელები), ჩაჩანიძე ე., დარჯანია თ., თოთლაძე ლ. (რედ.), მე-13 გამოც., თბ., 2014, 262, §362.

¹⁰ Zweigert K., Kötz H., Einführung in die Rechtsvergleichung, 3 Auflage, Tübingen, 1996, 497.

¹¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 14 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-167-155-2015.

¹² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 31 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-75-71-2017.

მოქალაქო კოდექსი ორივე შემთხვევას უნოდებს ვადის გადაცილებას, აუცილებელია მათი დიფერენცირება. სსკ-ის 390-ე, 392-ე-393-ე მუხლები მხოლოდ იმ შემთხვევაში გამოიყენება, თუკი შესრულების მიღება უფლებაა, ამ უფლებით არსარგებლობა კი შესრულების მიღების დაყოვნებაა. ხოლო თუ შესრულების მიღება ვალდებულებაა, შესრულების დროულად მიუღებლობა ვადის გადაცილებას ნარმოადგენს და მასზე სსკ-ის 391-ე და სხვა ზოგადი მოთხოვნის (სსკ-ის 394-ე მუხლი) საფუძვლები ვრცელდება.¹³

„კრედიტორის მიერ ვადის გადაცილების გამო, მოვალე არ იძენს ხელშეკრულების შესრულებაზე უარის თქმის უფლებას, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვალდებულების შეწყვეტა გამოიწვევდა მოვალისათვის იმ ქონების დატოვებას, რაც მას კრედიტორისათვის უნდა გადაეცა. სანამ ვალდებულების შესრულება შეუძლებელია კრედიტორის მიერ ვადის გადაცილების გამო, არ შეიძლება ჩავთვალოთ, რომ მოვალემ ვადა გადააცილა.“¹⁴

„საკასაციო პალატამ განმარტა, რომ ვალდებულების შეწყვეტის ერთ-ერთ საფუძველს დეპონირება (სსკ-ის 433-ე მუხლი) წარმოადგენს, თუმცა სამართლებრივი ურთიერთობის ზემოხსენებული ნორმით რეგულირებისათვის მოვალეს, ვალდებულების დეპონირების გზით შეწყვეტის ფაქტზე წარდგენილი უნდა ჰქონდეს არსებითი შესაგებელი. განსახილველ შემთხვევაში, სამოქალაქო კოდექსის 434-ე მუხლის წინაპირობების არსებობა სადავო არაა, არამედ, მოპასუხეს სურს იმის მტკიცება, რომ კრედიტორმა უარი განაცხადა შესრულების მიღებაზე, რაც მსესხებელის შემდგომ პასუხისმგებლობას გამოიწვევს.“¹⁵

„საკასაციო პალატამ მიუთითა, რომ მოვალეობათა კეთილსინდისიერად შესრულების პრინციპი არა მხოლოდ მოვალეს, არამედ კრედიტორსაც უდგენს სხვისი ქონებისადმი განსაკუთრებული გულისხმიერების სტანდარტს (სკ-ის 316.2 მუხლი). ამდენად, ის ფაქტი, რომ დეპონირებულ თანხას უნდა გამოაკლდეს სანოტარო მომსახურების საზღაური, არ შეიძლება მოვალის ბრალეულ ქმედებად იქნას მიჩნეული სამოქალაქო კოდექსის 392-ე მუხლის კონტექსტში. საკასაციო პალატამ დამატებით აღნიშნა, რომ დეპონირების გზით შეწყდა რა მხარეთა შორის ვალდებულება, მოთხოვნის უზრუნველყოფის სანივთო საშუალება – იპოთეკა, როგორც აქცესორული უფლება, აღარ არსებობს (სკ-ის 153.1 მუხლი), რაც უფლების რეგისტრაციის გაუქმების საფუძველია.“¹⁶

„პალატამ ყურადღება გაამახვილა სამოქალაქო კოდექსის 496-ე მუხლის დანაწესზე, რომლის თანახმადაც, საგარანტიო ვადის მოქმედების პერიოდში ნივთის ნაკლის დაფიქსირების შემთხვევაში, პრეზუმირებულია გამყიდველის ბრალეულობა და გაყიდული ნივთის ნაკლის არსებობა, სანააღმდეგოს მტკიცების ტვირთი კი, ეკისრება გამყიდველს. პალატამ ასევე აღნიშნა, რომ გამყიდველს შეეძლო ნივთი დაებრუნებინა დეპონირებით (სსკ-ის 434-ე მუხლი).“¹⁷

„რადგან კრედიტორი უარს აცხადებდა მის სასარგებლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილებით მოვალისათვის დაკისრებული თანხის მიღებაზე, ამიტომაც მოვალემ აღნიშნული თან-

¹³ ჭანტურია ლ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 391, თბ., 2001, 357.

¹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 14 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-464-2021.

¹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 26 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1071-991-2017.

¹⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 13 იანვრის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1013-974-2016.

¹⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 ნოემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1020-963-2015.

ხა განათავსა ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე; განცხადებას თან ერთვოდა სანოტარო აქტი დეპოზიტში თანხის მიღების თაობაზე; საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 434-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, მხარეს სანოტარო აქტით განემარტა, რომ იგი თანხის დეპონირებით თავისუფლდებოდა კრედიტორის წინაშე შესასრულებელი ვალდებულებისაგან.¹⁸

შესრულების მიღების დაყოვნება უნდა იყოს რეალური. იგი არ შეიძლება ემყარებოდეს მოვალის მცდარ წარმოდგენებს.¹⁹

დეპონირების გზით მოვალეს შეუძლია შეწყვიტოს ვალდებულება იმ შემთხვევაშიც, თუ უცნობია კრედიტორის ადგილსამყოფელი.²⁰ კრედიტორის ადგილსამყოფელის არცოდნა შეიძლება მრავალი მიზეზით იყოს გამოწვეული, მაგალითად, საცხოვრებელი ადგილის შეცვალა, ხანგრძლივ სამსახურებრივ მივლინებით სხვა ქვეყანაში ყოფნა და ა.შ.

დეპონირების საფუძველი შეიძლება იყოს ინფორმაციის არარსებობა კრედიტორის თაობაზე, მაგალითად, თუ გარდაიცვალა კრედიტორი და მოვალემ არ იცის მისი უფლებამონაცვლე ვინ არის,²¹ ან კრედიტორებს შორის მიმდინარეობს დავა მოვალის მიმართ არსებულ მოთხოვნასთან დაკავშირებით, რის გამოც, მოვალემ არ იცის, თუ ვის სასარგებლოდ უნდა განახორციელოს შესრულება,²² ან კრედიტორის კანონიერი წარმომადგენლის არარსებობა (მიუწვდომლობა).²³

სოლიდარული უფლებამოსილების შემთხვევაში მცირეა იმის ალბათობა, რომ მოვალის მიერ შეთავაზებული შესრულება ყველა კრედიტორმა დააყოვნოს ანდა ყველა მათგანის ადგილსამყოფელი მოვალისათვის უცნობი აღმოჩნდეს, თუმცა ასეთი სიტუაცია თეორიულად მაინც დასაშვებია.²⁴ ერთ-ერთი სოლიდარული მოვალის მიერ ამგვარი გზით განხორციელებული შესრულება, ვალდებულების შესრულების ტვირთისაგან ყველა სოლიდარული მოვალის გათავისუფლებას გამოიწვევს კანონის ძალით (*ipso iure*). დეპონირება მთლიანი ვალდებულების შეწყვეტას გამოიწვევს იმისდა მიუხედავად, ინფორმირებულები იყვნენ თუ არა სხვა სოლიდარული მოვალეები ამის თაობაზე.²⁵

სსკ-ის 371-ე I მუხლის თანახმად, თუ კანონიდან, ხელშეკრულებიდან ან ვალდებულების ბუნებიდან არ გამომდინარეობს, რომ მოვალემ პირადად უნდა შეასრულოს ვალდებულება, მაშინ ეს ვალდებულება შეიძლება შეასრულოს მესამე პირმაც.²⁶ ვალდებულების შესრულების სუბიექტები შეიძლება არ დაემთხვეს ვალდებულების სუბიექტებს.²⁷ ვალდებულების სუბიექტები ყოველთვის არიან კრედიტორი და მოვალე,²⁸ ვალდებულება კი მოვალის ნაც-

¹⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 9 თებერვლის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-67-61-2015.

¹⁹ ჭანტურია ლ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 434, თბ., 2001, 533.

²⁰ ძლიერიშვილი ზ., ქონების საკუთრებაში გადაცემის ხელშეკრულებების სამართლებრივი ბუნება, თბ., 2010, 375.

²¹ სვანაძე გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019, მუხლი 434, ველი 9.

²² Grüneberg Ch. in: Palandt O., BGB Komm, 74. Aufl., München 2015, §372, Rn.4.

²³ Fetzer Rh. in: MüKo, BGB, 8. Aufl., München, Band 3, Schuldrecht- Allgemeiner Teil II, 2019, §372, Rn.1.

²⁴ რობაქიძე ი., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019, მუხლი 458, ველი 10.

²⁵ Böttcher L. in: Ermann BGB Komm, 16. Neu bearbeitete Aufl., 2020, München, § 422, Rn.8.

²⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 4 დეკემბრის განჩინება საქმეზე №ას-559-2019.

²⁷ ვაშაყიძე გ., სამოქალაქო კოდექსის გართულებულ ვალდებულებათა სისტემა, თბ., 2010, 211.

²⁸ Duncan W.D., Dixon, W.M., The Law of Real Property Mortgages, Sydney, Federation Press, 2007, 194.

ვლად შეიძლება შეასრულოს სხვა პირმა ან შესრულება მიიღოს არა კრედიტორმა, არამედ სხვამ.²⁹ ამ საკითხს ჯერ კიდევ რომის სამართალში დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა.³⁰

პრობლემურ საკითხს წარმოადგენს დეპონირების გზით ვალდებულების შესრულების უფლება აქვს მხოლოდ მოვალეს, თუ ცალკეულ გარემოებათა გათვალისწინებით, ასევე მესამე პირს.³¹ „პალატამ მიუთითა, რომ მოცემული საქმის ფარგლებში მესამე პირის მიერ მოვალის ნაცვლად ვალდებულების შესრულება არ შეიძლებოდა მიჩნეული ყოფილიყო ნაკლიან შესრულებად, რამეთუ სასარჩელო წარმოების ფარგლებში ამგვარი შესრულების აკრძალვას კანონმდებელი არ აწესებდა, ამასთან, არსებობდა სამოქალაქო კოდექსის 434-ე მუხლით გათვალისწინებული დეპონირების გზით ვალდებულების შესრულების წინაპირობა. ჯერ კიდევ პირველი ინსტანციის სასამართლოში მესამე პირმა შესთავაზა მოსარჩელეს მოვალის ნაცვლად ვალდებულების შესრულება, შესაბამისად, ვალდებულების დეპონირებით შესრულება კონკრეტულ შემთხვევაში ვალდებულების შეწყვეტის საფუძველს წარმოადგენდა.“³²

სსკ-ის 378-ე მუხლის თანახმად, მოვალეს უფლება აქვს ვალდებულება შეასრულოს ნაწილ-ნაწილ (ვალდებულების ნაწილობრივი შესრულება), თუკი კრედიტორი ამაზე თანახმაა. ეს დებულება წარმოადგენს გამონაკლისს იმ ზოგადი წესიდან, რომ ვალდებულება მოვალის მიერ უნდა შესრულდეს ერთიანად.³³ თუკი კრედიტორი უარს განუცხადებს მოვალეს ვალდებულების ნაწილ-ნაწილ (ნაწილობრივი) შესრულების მიღებაზე (სსკ-ის 378-ე მუხლი), მოვალეს არა აქვს უფლება ასეთი ნაწილობრივი შესრულება შეიტანოს სასამართლოში ან ნოტარიუსის დეპოზიტზე.³⁴ იმ შემთხვევაში, თუ კრედიტორი უარს განუცხადებს მოვალეს შესრულების ნაწილობრივ მიღებაზე, ხოლო მოვალე ვალდებული იყო ერთიანად სრულად შეესრულებინა ვალდებულება, წამოიჭრება ამ სიტუაციის ვალდებულების შეწყვეტის ისეთი საფუძვლისაგან გამიჯვნის აუცილებლობა, როგორცაა დეპონირება.³⁵

სსკ-ის 434-ე მუხლი სიტყვასიტყვით არ ადგენს, რომ კრედიტორის მიერ შესრულების მიღებაზე თავის არიდება არამართლობიერია, თუმცა ასეთი დასკვნის გამოტანა შეიძლება ამ ნორმის წინამძღვრების ანალიზის შედეგად. სსკ-ის 378-ე და 434-ე მუხლებთან მიმართებით, ადგილი აქვს ტერმინოლოგიურ განსხვავებას: სსკ-ის 378-ე მუხლში საუბარია კრედიტორის უფლებაზე, უარი თქვას ნაწილობრივი შესრულების მიღებაზე, ხოლო სსკ-ის 434-ე მუხლში კი საუბარია კრედიტორის მიერ შესრულების მიღების თავის არიდებაზე, რაც დაკავშირებულია აგრეთვე კრედიტორის მიერ ვადის გადაცილებასთან. რაც შეეხება ნაწილობრივი შესრულების მიღებაზე კრედიტორის უარის თქმას, ეს არის მართლობიერი მოქმედება (გარდა სსკ-ის 378-ე მუხლით გათვალისწინებული გამონაკლისისა) და არ წარმოადგენს კრედიტორის მირ ვადის გადაცილების შემთხვევას.

²⁹ *Medicus D.*, Schuldrecht, Allgemeiner Teil, 14 Neubearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2003, 208-209.

³⁰ *Zimmerman R.*, The Law of Obligations, Roman Foundations of The Civilian Tradition, Chapter 2, Oxford University Press, Oxford, 2005, 58.

³¹ *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ.434, თბ., 2001, 535.

³² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 14 აგვისტოს გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-551-522-2015.

³³ *ჭეჭელაშვილი ზ.*, სახელშეკრულებო სამართალი, თბ., 2008, 138.

³⁴ *ძლიერიშვილი ზ.*, ვალდებულების შესრულება, თბ., 2006, 69.

³⁵ *Gernhuber J.*, Die Erfüllung und ihre Surrogate sowie das Erlöschen der Schuldverhältnisse aus anderen Gründen, Handbuch des Schuldrechts, Bd 3, neubearbeitete 2. Auflage, Tübingen, 1994, §21.

იმ შემთხვევაში, თუ მოვალეს უფლება აქვს ვალდებულება ნაწილ-ნაწილ შეასრულოს, მაშინ მას შესრულების ნაწილის დეპონირების უფლება³⁶ უნდა მიეცეს³⁷ შესაბამისი წინაპირობების არსებობის შემთხვევაში.³⁸

ერთ-ერთ საქმეში საკასაციო პალატამ მიუთითა, რომ მოსარჩელებმა ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულების მიზნით, კრედიტორს საკუთრებაში გადასცეს თანხის ნაწილი {სსკ-ის 378-ე მუხლი}. საკასაციო პალატამ არ გაიზიარა კრედიტორის მოსაზრება, რომ სასამართლოს სადეპოზიტო ანგარიშზე თანხის განთავსებით მოსარჩელების ვალდებულება არ შეწყვეტილა, რადგანაც მათ თანხა უნდა შეეტანათ ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე {სსკ-ის 434.1 მუხლი} ან უშუალოდ კრედიტორისათვის უნდა გადაეცათ {სსკ-ის 427-ე მუხლი}. საკასაციო პალატამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ მართალია ვალდებულ პირებს ეს თანხა ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე არ განუთავსებიათ {სსკ-ის 434-ე მუხლის პირველი წინადადება}, მაგრამ სამართლებრივად ამას ვერ ექნება გადამწყვეტი მნიშვნელობა, რადგანაც მათ ამით მკაფიოდ გამოხატეს შესრულების ნება, ხოლო კრედიტორის ქცევა კი არ პასუხობდა სამოქალაქო ბრუნვის ფუნდამენტურ – ქცევის კეთილსინდისიერებისა და სოლიდარობის – პრინციპს. კრედიტორი ვალდებული იყო გულისხმიერებითა და პასუხისმგებლობით ემოქმედა და მიეღო შესრულება {სსკ-ის მე-8.3. და 361.2 მუხლები}.³⁹

3. დეპონირების წესი

დეპონირების წესი განსხვავებულია იმის მიხედვით, თუ რისი დეპონირება ხდება. სსკ-ის 434-ე მუხლის თანახმად, დეპონირების საგანი შეიძლება იყოს მხოლოდ მოძრავი ნივთები, ფული ან ფასიანი ქაღალდები.⁴⁰

თუ შესრულების საგანია მოძრავი ნივთი, მაშინ დეპონირება ხდება სასამართლოში ან ნოტარიუსთან. საგანი არ უნდა იყოს მალფუჭადი. დეპონირება ხდება პირველი ინსტანციის (რაიონული ან საქალაქო) სასამართლოში.⁴¹ რაც შეეხება ფულს ან სხვა ფასიან ქაღალდებს, მოვალის მიერ მათი დეპონირება ხდება ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე.⁴²

„საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ იმ შემთხვევაში თუ გამყიდველი არ მიიღებს შესრულებას – არ დაიბრუნებს ნახატს, მოსარჩელეს შეუძლია შესრულების საგანი შეინახოს სასამართლოში/დეპონირება. დეპონირებით მოვალე თავისუფლდება კრედიტორის წინაშე ვალდებულებისაგან (სსკ-ის 434.2-ე მუხლი). მას შემდეგ, რაც მოსარჩელე მოპასუხეს გადასცემს ნახატს ან მოახდენს მის დეპონირებას და ამის დამადასტურებელ მტკიცებულებას მოიპოვებს, მას შეეძლება მოპასუხეს მოსთხოვოს ნასყიდობის საფასურის – 13 000 აშშ დოლა-

³⁶ *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 434, თბ., 2001, 535.

³⁷ *Grüneberg Ch.* in: *Palandt O.*, BGB Komm, 74. Aufl., München 2015, §372, Rn.5.

³⁸ *სვანაძე გ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, *ჭანტურია ლ. (რედ.)*, თბ., 2019, მუხლი 434, ველი 4.

³⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1212-1138-2015.

⁴⁰ *სვანაძე გ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, *ჭანტურია ლ. (რედ.)*, თბ., 2019, მუხლი 436, ველი 1.

⁴¹ *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 437, თბ., 2001, 539; *კროპოლერი ი.*, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, *დარჯანია თ., ჭეჭელაშვილი ზ.* (მთარგმნელები), *ჩაჩანიძე ე., დარჯანია თ., თოთლაძე ლ.* (რედ.), მე-13 გამოც., თბ., 2014, §372, ველი 2.

⁴² *სვანაძე გ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, *ჭანტურია ლ. (რედ.)*, 2019, მუხლი 435, ველი 2.

რის უკან დაბრუნება. იმ შემთხვევაში თუ მოპასუხე ნებაყოფლობით არ შეასრულებს მასზე დაკისრებულ ვალდებულებას, მოსარჩელეს შეეძლება იხელმძღვანელოს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით იძულებითი აღსრულების შესახებ“.⁴³

იმ შემთხვევაში, თუ შესრულების საგანი მალფუჭადი ნივთია, სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის პრინციპების დაცვით (კეთილსინდისიერება და გულისხმიერება), მოვალემ იგი აუქციონის ან სხვა წესით უნდა გაასხვისოს და ასეთი გასხვისების შედეგად მიღებული თანხის დეპონირება მიახდინოს ნატარიუსის სადებოზიტო ანგარიშზე (გერმანიაში აღნიშნული საკითხი გადანყვეტილია გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის 383-386-ე მუხლებით).⁴⁴

მოვალის მიერ შესრულების საგნის გადაცემა მოსამართლის ან ნოტარიუსისათვის, წარმოშობს ამ უკანსაკნელების ვალდებულებას, რომ შესრულების საგანი გადასცენ კრედიტორს. შესრულების საგნის შესანახად მიღების შესახებ სასამართლო ან ნოტარიუსი ატყობინებს კრედიტორს და მოითხოვს მისგან საგნის მიღებას (სსკ-ის 438-ე მუხლი).

„ერთ-ერთ საქმეში საკასაციო სასამართლოს შეფასების საგანს წარმოადგენდა, დეპონირებული ფულის მოვალისათვის დაბრუნების პროცესში თავისი სამსახურებრივი საქმიანობის განხორციელებისას ბრალეულად დაარღვია თუ არა ნოტარიუსმა კანონით გათვალისწინებული მოვალეობები და გამოიწვია თუ არა აღნიშნულმა ქმედებამ ქონებრივი ზიანი მიუღებელი შემოსავლის სახით. ნოტარიუსის შესახებ კანონის მე-3 მუხლის მე-6 პუნქტის შესაბამისად, ნოტარიუსი პასუხს აგებს თავისი სამსახურებრივი საქმიანობით მიყენებული ზიანისათვის. იმავე კანონის 22-ე მუხლის შესაბამისად, ნოტარიუსს ეკისრება ქონებრივი პასუხისმგებლობა ზიანისათვის, რომელიც გამოიწვია მისმა განზრახმა ან გაუფრთხილებელმა ქმედებამ. სამოქალაქო კოდექსის 435-ე მუხლის შესაბამისად, დეპონირებული ქონება ნოტარიუსმა უნდა გადასცეს კრედიტორს. ნოტარიუსი შეარჩევს შემნახველს, დოკუმენტები კი მასთან დარჩება. სსკ-ის 438-ე მუხლის შესაბამისად, შესრულების საგნის შესანახად მიღების შესახებ ნოტარიუსი ატყობინებს კრედიტორს და მოითხოვს მისგან საგნის მიღებას. საკასაციო პალატამ მიიჩნია, რომ განსახილველ შემთხვევაში ადგილი ჰქონდა ნოტარიუსისათვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრების კანონით გათვალისწინებულ წინაპირობებს.“⁴⁵

იმის გათვალისწინებით, რომ სასამართლო ან სანოტარო ბიურო არ წარმოადგენენ შემნახველ დანესებულებებს, ამიტომაც სსკ-ის 435-ე მუხლის თანახმად, მათი ვალდებულებაა დეპონირებული ქონება შესანახად გადასცენ შემნახველს მანამ, სანამ კრედიტორი არ მიიღებს შესრულებას ან არ გავა კანონით გათვალისწინებული დეპონირების ვადა.⁴⁶

დეპონირებით ვალდებულების შეწყვეტისას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება⁴⁷ ასევე ვალდებულების შესრულების ადგილს.⁴⁸ ვალდებულება უნდა შესრულდეს სათანადო ადგილას.⁴⁹

⁴³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 7 ივლისის გადანყვეტილება საქმეზე №ას-1069-1028-2016.

⁴⁴ *Fetzer Rh.* in: *MüKo, BGB, 8. Aufl., München, Band 3, Schuldrecht- Allgemeiner Teil II*, 2019, § 383, Rn.1.

⁴⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 12 მარტის გადანყვეტილება საქმეზე №ას-468-468-2018.

⁴⁶ *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნივნი III, მუხ. 435, თბ., 2001, 537.

⁴⁷ UNIDROIT, *Principles of International Commercial Contracts*, Rom, 1994, *Uniform Law Review*, 2004.

⁴⁸ *ზარანდია თ.*, სახელშეკრულებო ვალდებულების შესრულების ადგილი და ვადები, თბ., 2005, 4.

⁴⁹ *Brox H., Walker W-D.*, *Allgemeines Schuldrecht*, 43. Aufl., München, 2019, 110.

ვალდებულების შესრულების ადგილია⁵⁰ ის ადგილი,⁵¹ სადაც მოვალე ახორციელებს⁵² ვალდებულების შესასრულებელ ბოლო მოქმედებას.⁵³ გარკვეული თავისებურებები შეინიშნება ფულადი ვალდებულების⁵⁴ შესრულების ადგილის⁵⁵ საკითხთან⁵⁶ მიმართებით.⁵⁷

სსკ-ის 437-ე მუხლის თანახმად⁵⁸, შენახვა უნდა მოხდეს შესრულების ადგილის მიხედვით⁵⁹. თუ მოვალე შესრულების ადგილისაგან განსხვავებულ ადგილას განახორციელებს დეპონირებას, ეს მაინც გამოიწვევს ვალდებულების შეწყვეტას,⁶⁰ მაგრამ თუ შესრულების ადგილის შეცვლის გამო, კრედიტორს დეპონირებული ქონების მიღების გამო დამატებითი ხარჯები წარმოეშობა, ეს ხარჯები უნდა აანაზღაუროს მოვალემ. ანალოგიურად წყდება საკითხი გერმანულ სამართალშიც⁶¹.

4. დეპონირებასთან დაკავშირებული ხარჯები და მათი ანაზღაურება

შენახვასთან დაკავშირებულ ხარჯებს განეკუთვნება ყველა ხარჯი, რომელიც წარმოიშობა შესრულების საგნის დეპონირების პროცესში, კერძოდ, საგნის შესანახად მიბარების საფასური, ნოტარიუსის გასამრჯელო, საგნის ტრანსპორტირების ხარჯები, საფოსტო ხარჯები და ა.შ.⁶²

შენახვასთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურება, სსკ-ის 439-ე მუხლის თანახმად, ეკისრება კრედიტორს. „საკასაციო სასამართლომ გაიზიარა კასატორის მითითება, რომ ნოტარიუსის მიერ დასაბრუნებელ თანხას უნდა გამოაკლდეს სადეპოზიტო ანგარიშიდან მოსარჩელის ანგარიშზე თანხის გადარიცხვისათვის გათვალისწინებული ბანკის მომსახურების საკომისიო და ბანკის მომსახურების საზღაური. სამოქალაქო კოდექსის 439-ე მუხლის შესაბამისად, დეპონირებული ქონების შენახვასთან დაკავშირებული ყველა ხარჯი ეკისრება კრედიტორს. ხოლო 440-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, თუ მოვალე საგანს უკან იბრუნებს, მაშინ შენახვის ხარჯებიც მასვე ეკისრება. საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ დეპონი-

⁵⁰ Lando O., Beale H. (eds.), Principles of European Contract Law, Full Text of part I and II, London, Boston 2000, 329.

⁵¹ Worlen R., Metzler-Muller K., Schuldrecht AT, 11 völlig überarbeitete und verbesserte Auflage, München, 2013, 55. Krüger W. in: Münch. Komm. BGB, 6. Aufl., München, 2012, §269, Rn.4.

⁵² Hartkamp A. (ed.), Hesselink M. W., Hondius E., Du Perron E., Towards a European Civil Code, 4th ed., Wolters Kluwer, The Netherlands, 2010, 51.

⁵³ Weiler F., Schuldrecht Allgemeiner Teil, 2. Aufl., Baden-Baden, 2014, §10, Rn. 15; Krüger W. in: Münch. Komm. BGB, 6. Aufl., München, 2012, §269, Rn.2.

⁵⁴ Eccher R., Der Erfüllungsort für Euro-Sulden, Wien, 2001, 1125.

⁵⁵ Weiler F., Schuldrecht, Allgemeiner Teil, 5. Aufl., Nomos, 2019, 108.

⁵⁶ Grüneberg Ch. in: Palandt O., BGB Komm, 74. Aufl., München 2015, §270, Rn 21; Schwab M., Geldschulden als Bringschulden?, NJW 2011, 2833; Joussem J., Schuldrecht I, Allgemeiner Teil, Stuttgart, 2008, 79; Unruh M. M., Bankenaufsicht im Bereich elektronischer Zahlungsmöglichkeiten, Münster, 2004, 20.

⁵⁷ Worlen R., Metzler-Muller K., Schuldrecht AT, 11. völlig überarbeitete und verbesserte Auflage, München, 2013, 64.

⁵⁸ ძლიერიშვილი ზ., ვალდებულების შესრულება, თბ., 2006, 49.

⁵⁹ მესხიშვილი ქ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019, მუხლი 363, ველი 13.

⁶⁰ ჭანტურია ლ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 437, თბ., 2001, 539.

⁶¹ BeckOK BGB, Dennhardt, 57. Ed., 01.02. 2021, BGB, §374, Rn.1.; Fetzer Rh. in: MüKo, BGB, 8. Aufl., München, Band 3, Schuldrecht- Allgemeiner Teil II, 2019, §374, Rn.1.; Grüneberg Ch. in Palandt O., BGB Komm, 74. Aufl., München, 2015, §374, Rn.1.

⁶² სვანაძე გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), 2019, მუხლი 439, ველი 2.

რებული ქონების (ფულის) შენახვის ხარჯები მოიცავს ნებისმიერ ხარჯს, რომელიც აღნიშნული ქონების შენახვასთან არის დაკავშირებული, მათ შორის სადეპოზიტო ანგარიშიდან მოვალის ანგარიშზე თანხის გადარიცხვისას ბანკის მომსახურების ხარჯებს.⁶³

სსკ-ის 439-ე მუხლი ანესრიგებს მხოლოდ მოვალესა და კრედიტორს შორის შიდა ურთიერთობას. შესრულების საგნის შენახვასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში უშუალოდ შედის მოვალე და არა კრედიტორი, თუმცა სსკ-ის 439-ე მუხლის საფუძველზე, მოვალის მიერ განეული ხარჯების ანაზღაურება კრედიტორს მოუწევს მოვალისათვის, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სსკ-ის 440-ე მუხლით გათვალისწინებული წესით, მოვალე უკან დაიბრუნებს დეპონირების მიზნით შესანახად გადაცემულ საგანს.⁶⁴

მიუხედავად იმისა, რომ ნოტარიუსი არ განიხილება საჯარო მოხელედ და შინაარსობრივ – მატერიალურად უფრო თავისუფალი პროფესიის პირს წარმოადგენს, მას მის მიერ განხორციელებულ საქმიანობაში დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის გარკვეული გარანტია აქვს მინიჭებული. ამ გარანტიით სარგებლობას დიდწილად ნოტარიუსის საქმიანობის სასყიდლიანი ხასიათი განაპირობებს. სანოტარო საზღაურის ფორმა და მისი მიღების (დადგენა-განსაზღვრის საფუძველი) უპირატესად საკანონმდებლო ნორმებია.⁶⁵

ერთ-ერთ საქმეზე კასატორის მიერ წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრის უმთავრესი პრეტენზია შეეხებოდა ფულის დეპოზიტზე მიღებისას, ნოტარიუსის მიერ განხორციელებული სანოტარო მოქმედებების შესრულებისათვის ნოტარიუსის საზღაურის განსაზღვრის საკითხის. სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურის გამოთვლისა და გადახდის პირობები განსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 29 დეკემბრის №507 დადგენილებით დამტკიცებული წესით, რომლის სახელწოდებაა „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის დადგენილი საფასურის ოდენობები, მათი გადახდევინების წესი და მომსახურების ვადები.“ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 434-ე-441-ე მუხლებთან ერთად წესის ზემოაღნიშნული მუხლების სისტემური და მიზნობრივი განმარტებიდან გამომდინარეობს, რომ ფულის დეპოზიტზე მიღების დროს ნოტარიუსის საზღაური შედგება ორი კომპონენტისგან: ა. წესის 29-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ სქვეპუნქტით დადგენილი თანხისგან, რომელიც გადაიხდება დეპოზიტზე ფულის განთავებისას; და ბ. წესის 29-ე მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, ფულის დეპოზიტზე ყოველთვიურად დარიცხული საპროცენტო განაკვეთის მთლიანი ოდენობისგან, რომელსაც ნოტარიუსი იღებს დეპოზიტზე თანხის არსებობის მთელი პერიოდის მანძილზე. შესაბამისად, წესის 29-ე მუხლის იმგვარი განმარტება, რომ მისი მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტით დადგენილი თანხა დეპოზიტზე ფულის განთავებისას არა ერთჯერად, არამედ ყოველთვიურად გადასახდელ საზღაურს წარმოადგენს, ეწინააღმდეგება ამავე მუხლის მე-3 პუნქტის შინაარსს, რომელიც ყოველთვიურად სწორედ დეპოზიტზე განთავსებულ ფულზე დარიცხულ საპროცენტო სარგებელს მიიჩნევს ნოტარიუსის საზღაურის შემადგენელ ნაწილად. დეპოზიტზე ფულის მიღება არის ერთჯერადი მოქმედების შესრულება, რისთვისაც ნოტარიუსი ერთჯერადად იღებს წესის 29-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტით განსაზღვრულ საზღაურს, ხოლო დეპოზიტზე განთავსებულ ფულზე დარიცხული პროცენტი არის საზღაური იმ მოქმედებები-

⁶³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 12 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-468-468-2018.

⁶⁴ *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 437, თბ., 2001, 541.

⁶⁵ *ბურდული ი.*, სანოტარო ბიუროს ფინანსებისა და ნოტარიუსის შრომის ანაზღაურების საკითხისათვის, „სამართლის ჟურნალი“, № 2, 2011, 36.

სათვის, რომელთა შესრულების ვალდებულებაც ნოტარიუსს დეპოზიტზე თანხის მიღების შემდეგ წარმოეშობა. რაც შეეხება წესის 29-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტში არსებულ ჩანაწერს, რომ ნოტარიუსის საზღაური ყოველი თვისათვის არანაკლებ 4 ლარით უნდა განისაზღვროს, იგი გულისხმობს, რომ ნოტარიუსისათვის ერთჯერადად გადასახდელი საზღაური, დეპოზიტზე თანხის განთავსების მთლიან დროზე გაყოფისას ყოველი თვისთვის 4 ლარზე ნაკლები არ უნდა აღმოჩნდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, საზღაურის ოდენობა 4 ლარზე შესაბამის თვეთა ნამრავლით დაანგარიშდება.⁶⁶

სსკ-ის 440-ე მუხლის თანახმად, მოვალეს უფლება აქვს შენახული საგანი კრედიტორის მიერ მის მიღებამდე უკანვე მოითხოვოს, თუ მან თავიდანვე უარი არ თქვა მის დაბრუნებაზე. თუ მოვალე საგანს უკან ითხოვს, მაშინ ითვლება, რომ შენახვა არ შემდგარა. მოვალეს შეუძლია ჩანარებული საგანი უკან დაიბრუნოს, თუ კრედიტორი უარს ამბობს მასზე ან გავიდა სსკ-ის 441-ე მუხლით განსაზღვრული ვადა. თუ მოვალე საგანს უკან იბრუნებს, მაშინ შენახვის ხარჯები მასვე დაეკისრება.⁶⁷ ანალოგიურადაა გადაწყვეტილი ეს საკითხი გერმანიის კანონმდებლობით.⁶⁸

„განსახილველ შემთხვევაში პალატამ აღნიშნა, რომ მოვალის მიერ დეპოზიტზე განთავსებული თანხის უკან დაბრუნება მოხდა სწორედ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 440-ე მუხლის მე-2 ნაწილისა და 441-ე მუხლების საფუძველზე და არა – ამავე კოდექსის 440-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის საფუძველზე.“⁶⁹

5. შესრულების საგნის შენახვის ვადა

შეუძლებელია შესრულების საგნის შენახვა უსასრულოდ განხორციელდეს, ამიტომაც კანონმდებლობა აწესებს მაქსიმალურ ვადას, რომლის განმავლობაშიც სასამართლო ან ნოტარიუსი ვალდებული არიან უზრუნველყონ დეპონირებული საგნის შენახვა, კერძოდ, სსკ-ის 441-ე მუხლის შესაბამისად, სასამართლო ან ნოტარიუსი შესრულების საგანს ინახავს 3 წლამდე ვადით. თუ ამ ვადის განმავლობაში კრედიტორი არ მიიღებს საგანს, ამის შესახებ ეცნობება მოვალეს და მოეთხოვება ჩაბარებული საგნის უკან დაბრუნება. თუ დაბრუნებისათვის საჭირო ვადის განმავლობაში მოვალე არ მიიღებს შესრულების საგანს, ის ჩაითვლება სახელმწიფო ქონებად.

სსკ-ის 441-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევაში დგება ორგვარი სამართლებრივი შედეგი: ა) წყდება ვალდებულება, მიუხედავად იმისა, რომ შესრულების საგანი კრედიტორს არ ჩაბარებია; ბ) შესრულების საგანი გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში, თუ მაგალე არ დაიბრუნებს ამ საგანს.⁷⁰

კანონის აღნიშნული ნორმიდან გამომდინარეობს, რომ მას შემდეგ, რაც ნოტარიუსი მიიღებს დეპონირებულ ფულს, მას ევალება გარკვეული მოქმედებების განხორციელება. კერ-

⁶⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 12 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-468-468-2018.

⁶⁷ სვანაძე გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, *ჭანტურია ლ. (რედ.)*, თბ., 2019, მუხლი 440, ველი 1.

⁶⁸ *Dennhardt J., BeckOK BGB, Bamberger/Roth/Hau/Posek*, 57. ed., 2021, §376, Rn.1.; *Fetzer Rh. in: MüKo, BGB*, 8. Aufl., München, Band 3, Schuldrecht- Allgemeiner Teil II, 2019, §376, Rn.2.

⁶⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 2 თებერვლის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1751-1732-2011.

⁷⁰ *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, მუხ. 441, თბ., 2001, 543.

ძოდ, ის ვალდებულია დეპონირებული თანხა გადასცეს კრედიტორს. ამისათვის კი, მან კრედიტორს უნდა შეატყობინოს შესრულების საგნის შესანახად მიღების შესახებ და მოითხოვოს მისგან ამ საგნის მიღება. თუ კრედიტორმა უარი განაცხადა შესრულების საგნის მიღებაზე, ან გავიდა დეპოზიტზე ფულის შენახვის სამწლიანი ვადა, ნოტარიუსი ვალდებულია აღნიშნულის შესახებ შეატყობინოს მოვალეს და მოსთხოვოს მას ჩაბარებული საგნის უკან დაბრუნება.⁷¹

აღნიშნულ ვალდებულებას უფრო კონკრეტულად აწესრიგებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანებით დამტკიცებული „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის 97-ე მუხლი, რომლის შესაბამისად, თუ კრედიტორი უარს აცხადებს ფულის მიღებაზე, ნოტარიუსი ამის შესახებ აცნობებს მოვალეს და მოითხოვს შენატანის უკან დაბრუნებას. უარის თქმად ჩაითვლება, თუ კრედიტორი არ მიიღებს დეპოზიტის საგანს მისი შეტანიდან სამი წლის განმავლობაში. მოვალეს შენატანის დაბრუნებისათვის ნოტარიუსის მიერ განესაზღვრება ვადა, რომელიც არ შეიძლება იყოს სამ თვეზე ნაკლები. თუ მოცემული ვადის განმავლობაში მოვალე არ დაიბრუნებს შენატანს ან თუ იგი უარს აცხადებს შენატანის დაბრუნებაზე, მაშინ ვალდებულების საგანი ჩაითვლება სახელმწიფო საკუთრებად. მოუკითხავი სადეპოზიტო თანხები ნოტარიუსის მიერ ჩაირიცხება სახელმწიფო ბიუჯეტში, გარდა სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის დაქვითული თანხისა.

სსკ-ის 441-ე და „ინსტრუქციის“ 97-ე მუხლები პირდაპირ არ განსაზღვრავს ნოტარიუსის მიერ აღნიშნული ქმედებების განხორციელების ვადას. „საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ სამოქალაქო კოდექსის 441-ე და ინსტრუქციის 97-ე მუხლების შინაარსიდან გამომდინარე, იგულისხმება სამწლიანი ვადის გასვლისთანავე ნოტარიუსის მხრიდან დაუყოვნებლივ მოქმედების ვალდებულება, რაც მოიცავს: ა. სამწლიანი ვადის გასვლისთანავე მოვალისათვის შეტყობინების დაუყოვნებლივ გაგზავნას; ბ. აღნიშნული შეტყობინებით მოვალისათვის თანხის დაბრუნების ვადის განსაზღვრას, რომელიც არ უნდა იყოს სამ თვეზე ნაკლები; გ. მოვალის მიერ თანხის დაბრუნების ნების გამოხატვის შემთხვევაში, აღნიშნული თანხის მისთვის დაუყოვნებლივ დაბრუნების ვალდებულებას, ამასთან მოვალის უფლებას, რომ თანხის დაბრუნების ნება 3 თვეზე ნაკლებ ვადაში, ნებისმიერ დროს გამოხატოს; დ. სახელმწიფო ბიუჯეტში თანხის დაუყოვნებლივ გადარიცხვას, თუ მოვალე არ დაიბრუნებს შენატანს ნოტარიუსის მიერ განსაზღვრულ ვადაში ან უარს განაცხადებს შენატანის დაბრუნებაზე. საკასაციო სასამართლომ არ გაიზიარა კასატორის (ნოტარიუსი) მსჯელობა ზეპირი ფორმით ასეთი შეტყობინების შესაძლებლობის შესახებ. საკასაციო სასამართლო დაეთანხმა კასატორის იმ მითითებას, რომ სამოქალაქო კოდექსის 441-ე და „ინსტრუქციის“ 97-ე მუხლი ნოტარიუსის მხრიდან მოვალისათვის შეტყობინების წერილობითი ფორმით განხორციელების ვალდებულებას პირდაპირ არ ითვალისწინებს, თუმცა საკასაციო პალატამ მიიჩნია, რომ აღნიშნული ცალსახად გამომდინარეობს თავად ვალდებულების არსიდან. სსკ-ის 441-ე მუხლის შესაბამისად, ნოტარიუსმა არა მხოლოდ უნდა აცნობოს მოვალეს 3-წლიანი ვადის გასვლის შესახებ, არამედ უნდა მოსთხოვოს ჩაბარებული საგნის უკან დაბრუნება და განუსაზღვროს შესაბამისი ვადა. ამავდროულად, ამ ვადის დაუცველობის შემთხვევაში, ქონებაზე სახელმწიფო საკუთრება წარმოიშობა. შესაბამისად, ამ შეტყობინებით, ერთი მხრივ, მოვალეს უჩნდება საკუთარი ქონების უკანდაბრუნების უფლება, ხოლო მეორე მხრივ, ნოტარიუსს უჩნდება ვალდებულება, რომ შესაბამისი ვადა განსაზღვროს და ბოლოს, სახელმწიფოს უჩნდება უფლება,

⁷¹ სვანაძე გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019, მუხლი 441, ველი 1.

რომ ქონებაზე საკუთრება მოიპოვოს. შესაბამისად, ყველა მხარეს (ნოტარიუსს, მოვალეს, სახელმწიფოს) გააჩნია ლეგიტიმური ინტერესი, რომ ასეთი შეტყობინება სწორედ ისეთი ფორმით განხორციელდეს, რომელიც მხარეებს საკუთარი უფლება-მოვალეობებისა და მათი განხორციელების ვადების ზუსტად და ნათლად განსაზღვრის შესაძლებლობას მისცემს. აღნიშნული კი შეუძლებელია ზეპირი შეტყობინებით. საკასაციო სასამართლომა ასევე არ გაიზიარა კასატორის მსჯელობა სამი თვის განმავლობაში ნოტარიუსის მიერ დეპოზიტზე თანხის გაჩერების კანონიერების თაობაზე, რადგან აღნიშნული ვადა წარმოიშობა ნოტარიუსის მიერ მოვალისათვის შეტყობინებით მისი განსაზღვრის შემთხვევაში, რაც წინამდებარე საქმეში არ დადასტურდა.⁷²

6. დასკვნა

დეპონირება არ წარმოადგენს შესრულებას სსკ-ის 427-ე მუხლის გაგებით. დეპონირება შესრულების სუროგატია. თუკი შესრულება მოვალის ვალდებულებას წარმოადგენს, დეპონირება მისი უფლებაა და არა ვალდებულება.

სსკ-ის 434-ე მუხლის დანაწესი მოვალეს აღჭურავს უფლებით, დეპონირებით აირიდოს თავიდან ვალდებულების შეუსრულებლობის ნეგატიური შედეგები, თუკი სახეზეა ნორმით გათვალისწინებული შემდეგი წინაპირობები: ა) მოვალის მიერ კრედიტორის წინაშე ვალდებულების შესრულების ნება; ბ) კრედიტორის მიერ შესრულების მიღების დაყოვნება; გ) მოვალის მიერ ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე თანხის დადება.

კრედიტორის მიერ შესრულების მიღების დაყოვნებისას მოვალის უფლებების დაცვას ემსახურება სსკ-ის 390-ე-393-ე მუხლების დანაწესები, თუმცა ისინი არ ითვალისწინებენ მოვალის ვალდებულების შესრულებისაგან გათავისუფლების შემთხვევებს. ამიტომაც მოვალის მიერ შესრულების საგნის დეპონირება მიზნად ისახავს მოვალის მიერ ვალდებულების შესრულებას.

დეპონირების ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს კრედიტორის მიერ შესრულების მიღების დაყოვნება. შესრულების მიღების დაყოვნება უნდა იყოს რეალური. იგი არ შეიძლება ემყარებოდეს მოვალის მცდარ წარმოდგენებს. დეპონირების გზით მოვალეს შეუძლია შეწყვიტოს ვალდებულება იმ შემთხვევაშიც, თუ უცნობია კრედიტორის ადგილსამყოფელი.

პრობლემურ საკითხს წარმოადგენს დეპონირების გზით ვალდებულების შესრულების უფლება აქვს მხოლოდ მოვალეს, თუ ცალკეულ გარემოებათა გათვალისწინებით, ასევე მესამე პირს.

იმ შემთხვევაში, თუ კრედიტორი უარს განუცხადებს მოვალეს შესრულების ნაწილობრივ მიღებაზე, ხოლო მოვალე ვალდებული იყო ერთიანად სრულად შეესრულებინა ვალდებულება, წამოიჭრება ამ სიტუაციის ვალდებულების შეწყვეტის ისეთი საფუძვლისაგან გამიჯვნის აუცილებლობა, როგორცაა დეპონირება.

დეპონირების წესი განსხვავებულია იმის მიხედვით, თუ რისი დეპონირება ხდება. დეპონირებით ვალდებულების შეწყვეტისას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ასევე ვალდებულების შესრულების ადგილს.

⁷² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 12 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-468-468-2018.

შენახვასთან დაკავშირებულ ხარჯებს განეკუთვნება ყველა ხარჯი, რომელიც წარმოიშობა შესრულების საგნის დეპონირების პროცესში, კერძოდ, საგნის შესანახად მიბარების საფასური, ნოტარიუსის გასამრჯელო, საგნის ტრანსპორტირების ხარჯები, საფოსტო ხარჯები და ა.შ. შენახვასთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურება, სსკ-ის 439-ე მუხლის თანახმად, ეკისრება კრედიტორს. გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სსკ-ის 440-ე მუხლით გათვალისწინებული წესით, მოვალე უკან დაიბრუნებს დეპონირების მიზნით შესანახად გადაცემულ საგანს.

მიუხედავად იმისა, რომ ნოტარიუსი არ განიხილება საჯარო მოხელედ და შინაარსობრივ-მატერიალურად უფრო თავისუფალი პროფესიის პირს წარმოადგენს, მას მის მიერ განხორციელებულ საქმიანობაში დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის გარკვეული გარანტია აქვს მინიჭებული. ამ გარანტიით სარგებლობას დიდწილად ნოტარიუსის საქმიანობის სასყიდლიანი ხასიათი განაპირობებს. სანოტარო საზღაურის ფორმა და მისი მიღების (დადგენა-განსაზღვრის საფუძველი) უპირატესად საკანონმდებლო ნორმებია.

მნიშვნელოვანია ფულის დეპოზიტზე მიღებისას, ნოტარიუსის მიერ განხორციელებული სანოტარო მოქმედებების შესრულებისათვის ნოტარიუსის საზღაურის განსაზღვრის საკითხი.

სსკ-ის 441-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევაში დგება ორგვარი სამართლებრივი შედეგი: ა) წყდება ვალდებულება, მიუხედავად იმისა, რომ შესრულების საგანი კრედიტორს არ ჩაბარებია; ბ) შესრულების საგანი გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში, თუ მევალე არ დაიბრუნებს ამ საგანს.

სსკ-ის 441-ე და იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის № 71 ბრძანებით დამტკიცებული „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის 97-ე მუხლების შინაარსიდან გამომდინარე, იგულისხმება სამწლიანი ვადის გასვლისთანავე ნოტარიუსის მხრიდან დაუყოვნებლივ მოქმედების ვალდებულება, რაც მოიცავს: ა. სამწლიანი ვადის გასვლისთანავე მოვალისათვის წერილობითი შეტყობინების დაუყოვნებლივ გაგზავნას; ბ. აღნიშნული შეტყობინებით მოვალისათვის თანხის დაბრუნების ვადის განსაზღვრას, რომელიც არ უნდა იყოს სამ თვეზე ნაკლები; გ. მოვალის მიერ თანხის დაბრუნების ნების გამოხატვის შემთხვევაში, აღნიშნული თანხის მისთვის დაუყოვნებლივ დაბრუნების ვალდებულებას, ამასთან მოვალის უფლებას, რომ თანხის დაბრუნების ნება 3 თვეზე ნაკლებ ვადაში, ნებისმიერ დროს გამოხატოს; დ. სახელმწიფო ბიუჯეტში თანხის დაუყოვნებლივ გადარიცხვას, თუ მოვალე არ დაიბრუნებს შენატანს ნოტარიუსის მიერ განსაზღვრულ ვადაში ან უარს განაცხადებს შენატანის დაბრუნებაზე.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 31, 26/06/1997.
2. საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 29 დეკემბრის №507 დადგენილება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის დადგენილი საფასურის ოდენობები, მათი გადახდევინების წესი და მომსახურების ვადები“-ის დამტკიცების შესახებ.
3. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ.
4. ახვლედიანი ზ., ვალდებულებითი სამართალი, თბ., 1999, 80.

5. ბურდული ი., სანოტარო ბიუროს ფინანსებისა და ნოტარიუსის შრომის ანაზღაურების საკითხისათვის, „სამართლის ჟურნალი“, №2, 2011, 36.
6. ვაშაკიძე გ., სამოქალაქო კოდექსის გართულებულ ვალდებულებათა სისტემა, თბ., 2010, 211.
7. ზარანდია თ., სახელმეკრულებო ვალდებულების შესრულების ადგილი და ვადები, თბ., 2005, 4.
8. ზოიძე ბ., ევროპული კერძო სამართლის რეცეპცია საქართველოში, თბ., 2005, 285.
9. კროპოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, დარჯანია თ., ჭეჭელაშვილი ზ. (მთარგმნელები), ჩაჩანიძე ე., დარჯანია თ., თოთლაძე ლ. (რედ.), მე-13 გამოც., თბ., 2014, §372.
10. მესხიშვილი ქ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019, მუხლი 363, ველი13.
11. რობაქიძე ი., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019, მუხლი 458, ველი10.
12. სვანაძე გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019, მუხლი 439, ველი2.
13. სვანაძე გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ონლაინ კომენტარი, მუხლი 427, ველი 5, <www.gccc.ge> [15.10.2021].
14. ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმეკრულებო სამართალი, თბ., 2014, 340.
15. ძლიერიშვილი ზ., ქონების საკუთრებაში გადაცემის ხელშეკრულებების სამართლებრივი ბუნება, თბ., 2010, 375.
16. ძლიერიშვილი ზ., ვალდებულების შესრულება, თბ., 2006, 69.
17. ჭანტურია ლ. წიგნში: ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., ხეცურიანი ჯ., შენგელია რ., (რედ.), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, თბ., 357, 532, 537, 539, 543.
18. ჭეჭელაშვილი ზ., სახელმეკრულებო სამართალი, თბ., 2008, 138.
19. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 14 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-464-2021.
20. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 4 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1288-2019.
21. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 12 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-468-468-2018.
22. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 4 დეკემბრის განჩინება საქმეზე №ას-559-2019.
23. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 26 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1071-991-2017.
24. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 12 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-468-468-2018.
25. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 7 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1069-1028-2016.
26. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 31 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №75-71-2017.
27. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 13 იანვრის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-1013-974-2016.
28. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 ნოემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე №1020-963-2015.
29. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 14 აგვისტოს გადაწყვეტილება საქმეზე №551-522-2015.
30. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 06 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე №1212-1138-2015.

31. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 14 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-167-155-2015.
32. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 9 თებერვლის გადაწყვეტილება საქმეზე № 67-61-2015.
33. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 2 თებერვლის გადაწყვეტილება საქმეზე №1751-1732-2011.
34. UNIDROIT, Principles of International Commercial Contracts, Rom, 1994, Uniform Law Review, 2004.
35. *Böttcher L.* in: Ermann BGB Komm, 16. Neu bearbeitete Aufl., 2020, München, § 422, Rn. 8.
36. *Brox H., Walker W. -D.*, Allgemeines Schuldrecht, 43. Aufl., München, 2019, 110.
37. *Dennhardt J.*, BeckOK BGB, Bamberger/Roth/Hau/Posek, 57. edn., 2021, §376, Rn.1-2.
38. *Duncan W. -D., Dixon W. M.*, The Law of Real Property Mortgages, Sydney, Federation Press, 2007, 194.
39. *Gernhuber J.*, Die Erfüllung und ihre Surrogate sowie das Erlöschen der Schuldverhältnisse aus anderen Gründen, Handbuch des Schuldrechts, Bd 3, neubearbeitete 2. Auflage, Tübingen, 1994, §21.
40. *Eccher R.*, Der Erfüllungsort für Euro-Sulden, Wien, 2001, 1125.
41. *Fetzer Rh.* in: MüKo, BGB, 8. Aufl., München, Band 3, Schuldrecht- Allgemeiner Teil II, 2019, §372, Rn.1; §376, Rn.2; §383, Rn.1.
42. *Grüneberg Ch.* in *Palandt O.*, BGB Komm, 74. Aufl., München, 2015, §372, Rn.1, Rn.4-5; §374, Rn.1.
43. *Hartkamp A. (ed.), Hesselink M. W., Hondius E.*, Towards a European Civil Code, Du Perron E., 4th Edition, Wolters Kluwer, The Netherlands, 2010, 51.
44. *Joussen J.*, Schuldrecht I, Allgemeiner Teil, Stuttgart, 2008, 79.
45. *Krüger W.* in MüKo BGB, 6. Aufl., München, Band 3, 2012, §269, Rn. 2.
46. *Lando O., Beale H. (eds.)*, Principles of European Contract Law, Full Text of part I and II, London, Boston, 2000, 329.
47. *Medicus D., Lorenz St.*, Schuldrecht I, Allgemeiner Teil, 21. Aufl., München, 2015, 130.
48. *Medicus D.*, Schuldrecht, Allgemeiner Teil, 14 Neubearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2003, 208-209.
49. *Unruh M. M.*, Bankenaufsicht im Bereich elektronischer Zahlungsmöglichkeiten, Münster, 2004, 20.
50. *Schwab M.*, Geldschulden als Bringschulden? NJW 2011, 2833.
51. *Weiler F.*, Schuldrecht Allgemeiner Teil, 2. Edition, Baden-Baden, 2014, §10, Rn 15.
52. *Weiler F.*, Schuldrecht, Allgemeiner Teil, 5. Aufl., Nomos, 2019, 108.
53. *Worlen R., Metzler-Müller K.*, Schuldrecht AT, 11 völlig überarbeitete und verbesserte Auflage, München, 2013, 55.
54. *Zimmerman R.*, The Law of Obligations, Roman Foundations of The Civilian Tradition, Chapter 2, Oxford, OXFORD University Press, 2005, 58.
55. *Zweigert K., Kötz H.*, Einführung in die Rechtsvergleichung, 3 Auflage, Tübingen, 1996, 497.